

TÓBIÁS Klára

A Zöldszakállú Hegyi Szellem

Történt egyszer réges-régen, még az ükapám dédapjának szépapja idejében, hogy rejtélyes esetről suttogtak a Hargitán bujkáló szelek. Nem tudom, hallottatok-e róla, hogy bizonyos szeleknek szellemformájuk van, s ezek a szelek minden nyelven érthetően tudnak beszélni. Úgyis mondhatnám, hogy mindenki a saját nyelvén érti. No, mondom, ezek a szelek különös történetet hordtak szét, amerre csak jártak. Akár kunyhó környékén, akár palota ablakán találtak rést, mindenhova befűjtak, s hírt adtak egy zöldszakállú hegyi emberről, aki uralkodni tud az időjáráson, és télen meleget, nyáron pedig hideget tud varázsolni tarisznyájából, ahogyan éppen úri kedve tartja. Az emberek csak hallgatták e híradást éjszaka a kemencében lobogó tűz mellett, és hitték is, meg nem is. Egészen addig, míg egyszer tél közepén virágokat csalogató melegre nem ébredtek. No mármost mit tudtak tenni, a csodálkozáson kívül, hát örültek, hogy nem kell begyújtani, és nem fognak fázni, még akkor sem, ha nem öltenek bundát, kabátot. Különösen jól jött ez a téli tavasz a szegényeknek, akiket igencsak megpróbál a hideg, s olykor bizony a fagyhalál is bekopog a kihűlt kunyhókba. De nem sokáig tartott az örömük, mert az olvadt hó csak úgy zúdult le a Hargitáról; megduzzadt a patakokban, s kiáradt folyókká növe elöntött rétet, mezőt. Az útjukba kerülő házakat pedig úgy sodorta el, mintha csak papírból lennének. Vitte a folyó az életet is, ahol csak ért embert, lovat, marhát, ami útjába került. Az emberek fejvesztve menekültek az iszonyatos rombolás elől fel a hegyekbe, várva, hogy az áradásnak vége legyen. Alighogy elmúlt az áradás, építeni kezdtek, de akkor meg a fagyos hideg szedte áldozatait, mert a Zöldszakállú Hegyi Szellemnek ahhoz volt kedve. Olyan időjárást varázsolta tarisznyájából, hogy még a madarak is röptükben fagytak meg.

Összeültek tanakodni Székelyország bölcsei, mert ez már mégsem mehetett így tovább. A lakosságot megtizedelte a rendkívüli időjárás. Egész Erdély romokban hevert. Hiába dugták azonban össze a fejüket, nem tudtak semmit kitalálni. Senki nem látta a Zöldszakállú Hegyi Szellemet, senki nem tudta, hol lehet, s egyáltalán abban sem voltak biztosak, hogy létezik.

Amint így sopánkodtak, tanakodtak, az egyik góbénak eszébe jutott, hogy ismer ő egy favágót, aki úgy hírlík, kapcsolatban áll a fák szellemével, s ha valamiknek, hát a fáknek látniuk kellett, tudniuk kell a Zöldszakállúról. Döntöttek: meg kell keresni ezt a favágót, és a tanács elé kell citálni. Így is tettek. Felkapaszkodtak a Hargita legtetéjére, mert ott lakott azon nevezetes favágó egy kunyhóban. Megparancsolták, hogy menjen velük, a bölcsek elé, s adjon nekik tanácsot.

– Kicsi vagyok én ahhoz, mentegetőzött a favágó. Nem tudok én még írni, olvasni sem, hogy adhatnék tanácsot a nagy tudású bölcseknek?

– Bár betűkből írni, olvasni nem tudsz, de tudsz olvasni a madarak röptéből, érted a szelek beszédét, hallod a fák hangját, olvasol az állatok viselkedéséből. Ismered az esőt hordozó felhőket, hallod a föld hangját, eligazodsz a természet erői között. Bizonyára hallottál a Zöldszakállú Hegyi Szellemről is. Arra gondoltunk, azt is tudhatod, merre találjuk meg őt – mondták.

A favágó tovább nem kérette magát, és az urakkal tartott. Ismét összeült Erdélyország bölcseinek tanácsa, hogy a favágót kikérdezze.

– Bizony hallottam már én is az északi szelektől a Zöldszakállú Hegyi Szellemről, de az igazság az, hogy én sem láttam soha. Ha járja is a hegyeket, olyan gyorsan siklik el az emberi szem elől, mint a fuvallat, olyan könnyed, mint a simogatás, s olyan láthatatlan, mint a földet melegítő napsugár. Árnyéka nincsen, lépteinek nincsen hangja, csak az egymásra hajló ágak susogása jelzi, merre jár.

Összedugták fejüket ismét a bölcsek, majd így szóltak a favágóhoz:

– Mostantól kezdve azzal a feladattal bízunk meg, hogy favágás helyett keresd meg a Zöldszakállút, s ha kedves az életed, hozd ide elénk, mert tárgyalni akarunk vele.

A favágó semmit sem szólt, csak lógó orral távozott. Sóhajtozásával lett teli a kunyhója, nem tudta, mihez is kezdjen most. Miközben hajnaltól napnyugtáig járta a Hargitát, akarva-akaratlanul kitanulta, megtapasztalta az őt körülvevő természet mozgását, s ez így volt rendjén. Nem kereste ő az erdő szellemeit, ők keresték meg, ha akartak valamit az embertől. Megmutatkoztak neki a füvek és a fák gyógyító nedvei, az incselkedő szelek, és a felhők felfedték előtte járásukat. Ismerte az állatok által kitaposott ösvényeket, és akarátlanul is tudomást szerzett búvóhelyeikről, s óvatosan kerülte azokat. Most aztán mit is kezdjen tudásával, hogyan fordítsa javára mindazt, amit soha nem keresett, de talált – gondolta a szegény favágó. Amint így évődött magában, a telihold felragyogott az égen, s szinte nappali fénybe borította a kunyhója körüli tájat. Kerek szemekkel világított be az ablakán. Olyan csendes és varázslatos volt az este, hogy mivel úgysem bírt aludni, gondolta, sétál egyet a fenyvesek között. Így is tett. Ám alighogy elindult, elébe toppant egy nagyszakállú lény. Talán nem is emberi formájú volt, mert szinte át lehetett látni rajta. Nem is lábon állt, csak lebegett és hullámozott a bokrok között. Hosszú zöld szakállja körbetekeredett rajta, egészen a bokájáig ért.

A favágó bátor ember volt, nem félt egyedül élni a rengeteg erdőben, de mi tagadás, megtorpant és visszahőkölt a látványtól. Csak akkor szólalt meg, amikor látta, hogy a látomás nem tűnik el, csak szótlanságul lebegve közeledik felé.

– Te vagy a Zöldszakállú Hegyi Szellem? – kérdezte halkán.

Nemigen hitt abban, hogy választ kap, de a szellem beszélni kezdett:

– Bizony én vagyok, derék favágó – mondta. Én vagyok, akit eddig emberi szem nem láthatott, de ez nem azt jelenti, hogy nem létezem, csak azt, hogy minden hétezer évben adok csak hírt magamról. Most eljött az időm, amikor megbolygathatom a természet rendjét, mégpedig azért, hogy figyelmeztessem az embereket: vigyázzanak az Úristentől kapott szép és tökéletes világra! Órizzék azt meg a maga szépségében és egészségében! Ne ártsanak az állatoknak és a növényeknek, a fáknek és a források vizeinek! Tartsák tisztán a tavakat s a folyókat, s ne szennyezzék be a Földet!

A Zöldszakállú Hegyi Szellem ezzel köddé vált, s eltűnt a favágó szeme elől, aki döbbenetben állt még egy darabig, mintha földbe gyökeredzett volna a lába. Aztán elindult a kunyhója felé. Viharfelhők kezdtek gyülekezni az égen, s eltakarták a teliholdat. Jól bezárta a kunyhót, megnézte az ablakokat, nehogy a közelgő viharos szél betörje azokat. Lámpát gyújtott, és elmondta esti imádságát. Elgondolkodott eddigi életén, s végül megnyugtatta az a gondolat, hogy ő nem csak irtotta, de ültette is az erdőt. Ő csak az öreg beteg fákat vágta ki, és soha nem bántotta a fiatal éltető nedvekkel teli világot.

Másnap magára öltötte ünneplő ruháját, s elindult le a hegyről a város felé.

Útközben találkozott egy csapdában vergődő vaddisznóval, aki keserves vonyítás közben próbált kimenekülni szorult helyzetéből. A favágó megsegítette a vergődő állatot, s az vérző lábakkal, nagy erőlködéssel vonszolta be magát a sűrűbe. Sajnálta a favágó az állatot, de nem tehetett többet érte. Továbbment, és találkozott a bányászokkal, akik munkájukhoz erős mérget használva tisztították az aranyat, s szennyezték be a patak vizét. A favágó elmondta nekik, mit beszélt a Zöldszakállú Hegyi Szellem, de mást nem tehetett, továbbment. Lejjebb érve a hegyen, szénégetők füstjétől volt sötét és fojtogató a levegő. A favágó nekik is elmondta, mit hallott a Zöldszakállú Hegyi Szellemtől, de mást nem tehetett, továbbment. A városba érve megkereste a Bölcsek Tanácsát, s azok ismét összeültek, hogy meghallgassák a favágót. Ő elmondott mindent, amit a szellemtől hallott, s azt is, amit útközben látott. A bölcsek hallgatták őt, és megdöbbenek a hallottakon.

Hosszú csend után megszólalt az egyik:

– Nos, nem az volt a feladatod, hogy te beszélj a Zöldszakállú Hegyi Szellemmel, hanem az, hogy élénk hozzád őt.

A másik bölcс így folytatta:

– Jól néznénk ki ugyebár, ha be kellene zárnom az aranybányámat! Ebből a bányából él az egész környék. Az emberek éhen vesznének nélküle!

A harmadik úr már szinte belevörösödött az indulatba, miközben letámadta a favágót:

– A teremburáját, hát már a szénégető füstje is csípi a szemedet? Mit gondolsz, lopom a napot, mint te, és kedvtelve sétafikálok az erdőben?

– De most már aztán kapja meg méltó büntetését ez a faragatlan fickó! – fakadt ki magából kikelve a negyedik bölcс, aki vadkereskedő volt.

– Vitessük ki a piacra, s csukjuk kalodába ezt a lázítót! – kiáltotta. – Hadd szolgáljon tanulságul: hogyan végzi az, aki rémhíreket terjeszt ilyen ínséges időkben!

– Nagyságos bölcс urak, hiszen én csak azt mondtam el, amit nékem mondott a szellem, s azt, amit láttam, se többet, se kevesebbet – próbált védekezni a szegény favágó. Erre még csak nem is válaszoltak; mintha meg sem hallották volna szavait. Kitoloncolták a piacra, és kalodába csukták.

Leszállt az este. Fázott a favágó, egy szál ünneplőruhája bepiszkolódott és elszakadt. A köré sereglő bábák népek megdöbölték tojással, s a rászáradt tojásmaradék kellemetlen szaga terjengett körülötte. Már kiürült a tér, ismét feljött a hold... A szél felerősödött, és a piac szemetét felkapva a favágó arcába fújta. Elhagyottan, magára maradván görnyedt a kalodában, s csak egy-két kóbor macska és kutya bámulta meg világító szemekkel, körbeszaglászva, morogva.

– Mi rosszat tettem én, szerencsétlen? – kérdezte választ nem várva a rábámuló holdtól – hogy ilyen világ csúfja vált belőlem? Hol itt az igazság?

Ekkor nem messzire tőle megjelent egy sejtelmes árnyék. Először nem tudta ki lehet, de később felismerte, hogy az nem más, mint a Zöldszakállú Hegyi Szellem.

– Ne búslakodj már oly keservesen – mondta. – Tudnod kell, hogy milyen fura a ti világotok. Hiába igyekszik Isten ezer meg ezer éve, hiába fáradozik annak tökéletességén, ti emberek makacsul ragaszkodtok az igazi javak elpocsékolásához és az igazság megcsúfolásához. No de már egyet se búsulj, segíték én a bajodon!

Ezzel villantott egyet a szakállával, és kiszabadította emberünket a kalodából. Még meghálálni sem tudta, amikor is úgy felkapta a szellem, mint egy pehelytollat, és egyenesen hazarepítette a Hargita legeslegtetején álló kunyhójába. Majd olyan hőséset varázsolt, hogy

nincsen olyan ember, aki a favágó házát meg tudta volna közelíteni. Vastag hótakaró alatt aludt a természet, s talán még most is aludna, ha közben nem kellett volna visszavonulni a hegyi szellemnek a titkos szellemi birodalomba újabb hétezer évig, míg ismét felkészül a nagy természeti erők irányítására.

Az ember bölcs, és ha tanul elődeitől, okos és széles látókörű lesz. Látja maga körül a világot, és tiszteli azt. Nem birtokolni akarja a földet, a vizeket és a messzi égboltot. S amikor tudása már nem az istenadta természetszeretetéből fakad, akkor kérdésessé válik, hogy mit is jelent valójában az igazság tisztelete. S bizony az a tudásnak nevezett áltudás, amely nem a természet szeretetéből fakad, nagyon könnyen vesztét okozhatja a Világnak. Pedig a Teremtő olyan szépnek és tisztának, rejtelmeiben is tökéletesnek alkotta meg a természetet, és benne az embert.